

ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ КРИТИКУВА ТЕЖКО ИНПЕК, РИСКОВЕТЕ ЗА БЪРЗО СПОРАЗУМЕНИЕ И ЗАГУБА НА ЕВРОПЕЙСКИ СРЕДСТВА СЕ УВЕЛИЧАВАТ

- критиката на Европейската комисия към българския план „Енергетика – Климат“ е меко казано, „тежка“;
- правителството е изпълнило само 7 от 28-те препоръки на ЕК, има съществени пропуски в информацията и данните;
- слабият ИНПЕК рискува да сложи спирачка на преговорите за Споразумението за партньорство и Плана за възстановяване и устойчивост, а България да загуби между 6 и 7 милиарда лева за ВЕИ, енергийна ефективност и декарбонизация;

С документ¹ от 14.10.2020 г. Европейската комисия разкритикува тежко приетия на 27.02.2020 г. от МС Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 – 2030 г., известен и със съкращението ИНПЕК. За разлика от други случаи, експертите и обществеността имаха цели три месеца в началото на 2019 г. да обсъдят проекта и да изпратят своите становища. Авторът на този коментар също участва в изработването на общо становище на няколко НПО.

След приемането на плана Европейската комисия е направила детайлна оценка и логично е достигнала до извода, че голяма част от нейните препоръки, не са отразени или са само частично отразени в плана. В **таблицата** е показано количественото съотношение на изпълнението на препоръките на ЕК в ИНПЕК.

1 SWD(2020) 901 final COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT Assessment of the final national energy and climate plan of Bulgaria, Brussels, 14.10.2020

Проектът "Граждани и експерти за прилагане на зелените закони", се изпълнява с финансовата подкрепа на Исландия, Лихтенщайн и Норвегия по линия на Финансовия механизъм на ЕИП. Основната цел на проекта е чрез повишаване на ангажираността на гражданите с околната среда и участието им при формулирането на политики да постигнем балансирано развитие и устойчиво използване на природните ресурси.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Фонд Активни граждани България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Сдружение за изследователски практики и при никакви обстоятелства не може да се приема, че той отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Фонд Активни граждани България. www.activecitizensfund.bg

Освен препоръките, свързани с развитието на сектора енергетика и въздействието му върху промените в климата и изпълнението на климатичните цели, Комисията *критикува* и факта, че Планът за енергетиката и климата не допринася за изпълнението на препоръки №3/2019 г.² и №3/2020 г.³ Те са по линия на Европейския семестьър и освен другото се отнасят до „*чисто производство на енергия, природосъобразни инфраструктура и транспорт и декарбонизация, включително във въглищните райони*“. В основата си тези „препоръки“ – чието изпълнение също ще влияе за отпускането на евросредства - съвпадат и с коментарите по ИНПЕК на НПО, включително от „Зелени закони“

<https://www.zelenizakoni.com/novini/integriraniyat-nacionalen-plan-energiya-i-klimat-top-secret>

Таблица за изпълнението на препоръките на ЕК към Нац. план за енергетиката и климата

Област на препоръката	Брой препоръки за областта	Отразяване на препоръките			
		Напълно	В голяма степен	Частично (Незадоволително)	Няма
Декарбонизация - ВЕИ	6	2	1	2	1
Енергийна ефективност	4			3	1
Енергийна сигурност	1		1		
Вътрешен енергиен пазар	1			1	
Изследвания, иновации. конкурентоспособност	2			1	1
Регионално сътрудничество	1		1		
Инвестиции и финансови ресурси	3			2	1
Енергийни субсидии	3			2	1
Качество на въздуха	4	1	1	1	1
Справедлив преход и енергийна бедност	3			3	
Общо:	28	3	4	15	6

2 ПРЕПОРЪКА НА СЪВЕТА от 9 юли 2019 година относно националната програма за реформи на България за 2019 г. и съдържаща становище на Съвета относно конвергентната програма на България за 2019 г. (2019/C 301/02)

3 ПРЕПОРЪКА НА СЪВЕТА относно националната програма за реформи на България за 2020 г. и съдържаща становище на Съвета относно конвергентната програма на България за 2020 г. (ST 8173/20 -COM(2020) 502 final)

Целият текст на Комисията разкрива подробностите на една още по-лоша картина, в която две от набиващите се на очи изрази са „липса на амбициозни цели“ и „не е предоставена необходимата информация“. Важен пропуск, който не е отразен в таблицата за оценка на ЕК, е **липсата на консолидирана количествена макроикономическа оценка на въздействието на плана върху общото ниво на заетост, заетостта по сектори и потреблението**.

Още по-интересно е, че ЕК отправя критиките **след** като България е изработила (и вероятно изпратила в Брюксел още през септември т.г.) документ с помпозното заглавие „ДОКЛАД с информация за нови и актуализирани мерки, в отговор на Препоръката на Съвета от 2020 г., относно Националната програма за реформи на България за 2020 г. и съдържаща становище на Съвета относно Конвергентната програма на България за 2020 – 2023 г.“⁴. Това е показателно как правителството реагира на коментарите и критиките и какви усилия полага, за да приведе българската енергетика във вид, който ще ни позволи да разчитаме на нея при „зеленото“ развитие на Европа.

Почти **цяла година** след подаване на становищата, Министерството на енергетиката не намери за нужно да информира никого кои критики и предложения са приети и кои – отхвърлени, съответно за мотивите за това. Внезапно и без коментари ИНПЕК беше приет на 27.02.2020 г.

Анализите на български и европейски документи, свързани с енергетиката и бъдещото европейско финансиране (проекта на Стратегия за устойчиво енергийно развитие на България до 2030 г., проекта за Споразумението за партньорство 2021-27 г. (СП), проекта за Плана за възстановяване и устойчивост (ПВУ), проекта за Общ Регламент за структурните, кохезионния и т.н. фондове, анекси и насоки на ЕК за изготвяне на документите, свързани с финансовия период 2021-27 г. и др.) осветяват ситуацията с поредния опит за „снишаване“ на българските власти. Не от днес е ясно, че те използват двуличната технология: „Ще обещаем на Брюксел каквото иска, а ще направим с парите тук каквото ние искаме“. В случая с ИНПЕК опитите да обещаем „каквото иска Брюксел“ не са се получили напълно, вероятно защото правителството и неговите енергийни съветници имат силна вътрешна съпротива срещу цялостната нова енергийна политика на ЕС.

В приложение IV към Общия Регламент са посочени тематичните благоприятстващи условия, чието предварително изпълнение е сред изискванията, за да се получи финансиране по съответните цели на политиката и специфични цели. За цел на политиката „2. По-зелена, нисковъглеродна Европа чрез насърчаване на чист и справедлив енергиен преход, зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, приспособяване към изменението на климата и превенция и управление“, специфични цели 2.1 „Насърчаване на мерките за енергийна ефективност“ и 2.2 „Насърчаване на използването на енергия от възобновяеми източници чрез инвестиции в производствени мощности“, финансирани от ЕФРР и КФ, се прилага благоприятстващо условие „Управление на енергийния сектор“:

„Приемат се национални планове в областта на енергетиката и климата, които включват

- *Всички елементи, изисквани съгласно образеца в Приложение I от Регламента относно управлението на енергийния съюз*

- *Примерно описание на предвидените финансови ресурси и механизми за мерки за насърчаване на енергията с ниски въглеродни емисии“*

С други думи, ако няма **правилно изработен** ИНПЕК, страната не може да получи средствата от оперативните програми за енергийна ефективност („санирането“) и за подкрепа на ВЕИ. Става дума за:

- *„мерки за енергийна ефективност в предприятията въз основа на препоръки от енергиен одит;*
- *въвеждане и сертифициране на системи за енергиен мениджмънт и за мониторинг и контрол на енергопотреблението;*
- *стимулиране на предприятията да използват електрическа, топлинна и охлаждаща енергия, произведена от възобновяеми източници за собствено потребление (като допълващи към дейностите за подобряване на енергийната ефективност в предприятията);*
- *осигуряване на интегриран подход за фокусирано и координирано прилагане на мерки за енергийна ефективност във всички икономически сектори.*

Мерките се допълват от интервенции в рамките на Цел на политиката №5 по отношение на енергийната ефективност на сградния фонд, по специално на публични и жилищни сгради , както и от мерките, насочени срещу замърсяването на атмосферния въздух по ЦП 2 по-конкретно подмяната на отоплителни уреди на твърдо гориво с алтернативни източници на отопление, които в допълнение към подобряване качеството на атмосферния въздух, ще имат принос и към повишаване енергийната ефективност на българските домове.“ (СП, стр. 22)

Към момента няма публични индикации за общата индикативна стойност на финансирането по специфични цели 2.1. и 2.2., но можем да предположим, че под заплахата са между 30 и 45% от общата индикативна стойност на цялата Втора цел на политиката, в размер на 2299,89 млн. евро.

Тъй като благоприятстващите условия ще важат и за инвестициите, заложи в Плана за възстановяване и устойчивост, под риск попадат и:

1. Програмата за енергийна ефективност, с индикативен бюджет от 3 млрд. лв;
2. Предвиденият фонд за декарбонизация, с неуточнен бюджет, вкл. по линия на европейското съфинансиране;
3. Проектът за дигитална трансформация и развитие на информационните системи и системите реално време на Електроенергийния системен оператор в условията на нисковъглеродна енергетика, с индикативен бюджет от 511 млн. лв;

Да се опитваме да гадаем, защо правителството поставя в риск получаването на между 6 и 7 милиарда лева, няма смисъл.

Доколкото крайният срок за приемането на Планове за възстановяване и развитие е 30 април 2021 г., „Зелени закони“ предлагаме на правителството да направи в следващите 3 месеца **спешен ремонт на**

Интегрирания план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021 – 2030 г., като приложи задоволително всички препоръки на Европейската комисия и като включат външни експерти за подкрепа. За целта биха могли да се консултират и с експертите от гражданския сектор, които подадоха становища към ИНПЕК както през 3-те месеца на официални консултации в началото на 2019 г., така и впоследствие. Така ще направят важна крачка и към изпълнението и на двете специални препоръки по линия на Европейския семестър, чието неизпълнение е цитирано по-горе. От подобни действия зависят както навременното приключване на преговорите за европейските средства, така и спасяването на парите за енергийна ефективност, ВЕИ и декарбонизация.